

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fikrî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Devlet, Mefhumlar, Mikyaslar ve Kanaatlerin Toplamını İnfaz Eden Varlık/İcra Organıdır

Abdul Rahman Darweesh'e

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Soruma geçmeden önce ben ve davet içinde birçok kardeşlerim, ömrünüzün uzun ve çalışmalarınızın iyi olması için size çok hayır duada bulunuyorlar; Amin.

Soruma gelince; Anayasa Mukaddimesi'nde geçen şu ibarenin şerhi hakkında olacaktır: (Devlet, mefhumlar, mikyaslar ve kanaatlerin toplamını infaz eden varlık/icra organıdır.) Bu üç kelimenin ne anlama geldiğini örnekle birlikte açıklar mısınız?

Allah sizi izzetli ve mübarek kılsın.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Öncelikle sen ve kardeşlerinin bizim için yaptığınız güzel duadan dolayı Allah razı olsun ve biz de sizler için daha hayırlısıyla dua ediyoruz.

Siz sorunuzda, Anayasa Mukaddimesi kitabının birinci bölümündeki birinci (1) maddenin şerhinde geçenlere işaret ediyorsunuz ki o şu şekildedir: (Buradan da devlet; insanlar toplumunun kabul ettiği mefhumlar, mikyaslar ve kanaatler toplamını infaz eden varlık/icra organı olarak tarif edilmiştir.) Bu arada bu kalıp sadece Mukaddime kitabında geçmiyor, bilakis İslami Şahsiyet kitabının ikinci cildinde şu şekilde geçtiği gibi diğer kitaplarda da geçmektedir: (Çünkü ümmetin varlığı; mefhumlar, ölçüler ve kanaatler ile birlikte insanlar toplamıdır. Devletin varlığı ise ölçüler, mefhumlar ve kanaatler toplamı ile birlikte hükmetme yetkisine sahip olan insanlar toplamıdır.) Ancak bu kalıbın en çok kullanıldığı kitap, bu kalıbın onlarca kez geçtiği (Topluma Giriş) kitabıdır...

Bu kalıp incelendiğinde, söyledikleri gibi genel ve özel olarak (mefhumlar, mikyaslar ve kanaatler) gibi üç ıstılah arasında olduğu ortaya çıkmaktadır... Bunun açıklaması ise aşağıdaki şekildedir:

1- Fikirler, lafızların anlamlarıdır, mefhumlar ise fikirlerin anlamlarıdır; dolayısıyla bir kişi bir fikri kabul ettiğinde bu, mücerret bir fikir olmaktan davranışları etkileyen bir mefhumla dönüşür... Nitekim İslami Şahsiyet kitabının birinci cildinin word dosyasının 11-12. sayfalarında aşağıdaki şekilde geçmektedir:

[Mefhumlar, lafızların anlamları değil, fikirlerin anlamlarıdır. Lafızlar, bazen vakıası bulunan bazen de vakıası bulunmayan manalara delalet eder. Örneğin:

“Bazı adamları güreşe kalkıştığında

Omuzlarını geniş vücutlarını iri görürsün.

Üzerine hak bir dava yüklediğinde

Omuzlarının çöktüğünü

Çarpışmayı terk ettiğini görürsün.”

Bu mısraları söyleyen şairin yazdığı şiirin manasını anlamak için her ne kadar düşüncede derinleşmek ve aydın düşünmek gerekse de, şiirdeki bu mısraların hissedilen bir vakıası vardır. Ancak bir de aşağıdaki şiirde ortaya konulan ifadelerle bakalım.

“Dediler ki: Savaşçı bir vuruşta
İki süvariye mızrağa dizer de,
Savaş günü, onu yüce görmez mi?
Ben de derim ki:
Eğer onun mızrağının uzunluğu bir mil olsa
Süvarilerden bir mil boyu ölü dizecektir.”

Bu şiirde ortaya konulan ifadelerin vakıası yoktur. Çünkü övülen savaşçı bir vuruşta iki süvariye öldürmediği gibi bunu soran da olmadı. Üstelik bir mil uzunluğunda bir mızrak olmadığı gibi süvarileri dizmesi de mümkün değildir. Cümlelerle ortaya konulan bu anlamlar açıklanıp lafızları da yorumlanabilir. Ortaya konulan fikrin manasına gelince: Kelimenin içerdiği anlamın vakıası varsa, yani doğrulanan ve hissedilen bir şey gibi zihin onu tasavvur edebiliyor ve hissedilebiliyorsa, zihninde tasavvur eden ve doğrulayan kimsede bu anlam mefhum haline gelir. Kendisi okusa veya bir başkası tarafından kendisine anlatılsa veya duysa dahi, anlamı zihninde tasavvur edemediği ve algılayamadığı sürece mana onda mefhum haline gelmez. Bu nedenle kişi, ister okuyarak isterse duyarak algılasın, sözleri fikrî telakki şeklinde alması gerekir. Yani cümlenin anlamını, kendisinin olmasını istediği şekilde ya da cümlenin lafızlarıyla değil, cümlenin delalet ettiği manalara göre anlaması gerekir. Aynı zamanda bu manaların vakıasını da bu vakıayı kendisine somutlaştıracak şekilde idrak etsin ki bu manalar birer mefhum haline gelebilsin. Dolayısıyla mefhumlar; zihinde vakıası idrak edilebilen manalardır. Bu vakıa, ister bilfiil hissedilen bir vakıa olsun isterse hissedilen bir vakıaya dayalı olarak var olduğu tam bir teslimiyetle kabul edilen bir vakıa olsun, zihinde idrak edilebiliyorsa bunlar birer mefhumdur. Bunların dışındaki cümlelerin ve kelimelerin anlamları mefhum olarak isimlendirilemez. Bunlar ancak soyut bilgilerdir.] Bitti.

Buna göre mefhumun içerdiği anlamın dar veya geniş olmasına bakılmaksızın tasdik edilen her fikir, mefhum olarak adlandırılır.

2- Mefhumlardan biri de, içki içmenin haram olması gibi sadece bir tek ferî konuyla ilgili olandır; zira bu, tek bir anlam içermektedir ki o da şeriatın içki içmeyi haram kılmasıdır, yani sadece tek bir ferî hükmü içermesidir... Ancak bazı mefhumların birçok anlamlarla ilgilisi vardır; çünkü onlara, birçok ferî fikirlerin kıyas edilmesi mümkündür. Dolayısıyla onlar, tek bir konuyla sınırlı değildir... Örneğin helal ve haram mefhumu, insanın tüm amellerini kapsayan bir mefhumdur. Dolayısıyla bunlar, insanın amelleri için bir mikyastır/ölçüdür. Dolayısıyla da bunlar, sadece tek bir konuyla ilgili değildir; aksine bu durumda bu mefhum, diğer fikir ve mefhumların kıyas edildiği bir mikyastır... Örneğin eşyalarda asıl olan mubah olmasıdır mefhumu, kendisine birçok konunun kıyas edildiği bir mikyas olup sadece bir tek konuyla sınırlı değildir... Örneğin gaye vasıtayı meşru kılmaz mefhumu, birçok siyasi ve siyasi olmayan ameller için bir mikyas olduğu gibi kendisine birçok siyasi fikir ve amellerin kıyas edildiği bir mikyastır... Dolayısıyla genişlik açısından mikyas, mefhumdan daha geneldir; öte yandan mefhum ıstılahı mikyas olarak adlandırıldığı gibi cüzî fikirler olarak da adlandırılmasından dolayı mefhumdan daha özeldir. Böylece her mikyasın, onu tasdik eden nezdinde bir fikir ve mefhum olduğu ortaya çıkmaktadır; ancak her mefhum mikyas değildir; çünkü mefhum, ferî bir fikir de olabilir bir mikyas da olabilir. Mikyasa gelince; sadece üzerine fûrûların inşa edildiği ve kendisine kıyas edilen bir şey olabilir; dolayısıyla ferî bir fikir olamaz.

Kanaatlere gelince; bunlar, fert ve ümmette asil bir rol üstlenmiş ve nefislerde ve toplumda çıkarılması zor bir şekilde temerküz etmiş mefhumlar ve mikyaslardır. Dolayısıyla mefhum veya mikyas nefislerde ve toplumda kök salmışsa, derece yükselir ve bir kanaat haline gelir; şöyle ki, kolay kolay fert ve toplumdan sökülüp atılamaz. Ayrıca ferdi ve ümmeti korumak için fert ve toplumda kanaatler düzeyine ulaşması gereken bazı mefhum ve mikyaslar da vardır;

örneğin fiillerde aslolan şerî hükme bağlı kalmaktır mefhumu ve miyasyı gibi, itaat mefhumu gibi, cihat mefhumu gibi, Allah'a tevekkül mefhumu gibi ve benzerleri gibi...

Yukarıda kanaat hakkında belirtilene göre her kanaat, mefhum veya miyastır ancak her mefhum veya miyasa kanaat değildir; çünkü nefislerde ve toplumda kök salmamış olan mefhum veya miyasa, tasdik edilmiş olsa bile kanaat derecesine ulaşmaz; yani kanaatler terimi olarak adlandırılacak şekilde sağlamlık, yerleşik ve istikrar derecesine ulaşmazlar. Tabii bu, insanların lügat olarak bu ikisine kanaat getirmediği anlamına gelmez; çünkü bu ikisini tasdik etmişlerdir... Dahası bu ikisi, mefhum ve miyasa haline gelmiş olsalar da, ıstılahi anlamda kanaatler vasfını gerçekleştirmezler...

İçtimai Nizam kitabının word dosyasınının 13 ve 14. sayfalarında şöyle geçmektedir: [Bu fikrî sıkıntı ve doğruyu anlamaktan sapmanın sebebi; Batı hadaratı ve kültürünün bize karşı açtığı acımasız savaş neticesinde, düşüncemiz ve zevklerimiz üzerinde Batı'nın tam bir hâkimiyet kurması; Batı hadaratının düşünce ve anlayışımıza hâkim olması, hayat ile ilgili anlayışlarımız, eşyaya ait ölçülerimiz, İslam'a karşı ruhlarımıza kök salmış bulunan İslam'a düşkünlüğümüz ve mukaddesata saygınlığımız gibi köklü kanaatlerimizi değiştirmesidir.] Bitti.

Sonuç olarak: Fikir, şayet ferî olur ve ona dair tasdik gerçekleşirse, bu **mefhumdur**; şayet üzerine diğer ferî fikirlerin inşa edildiği ve ona dair tasdik gerçekleştiği bir fikir olursa, o zaman **mikyasa** olur; mefhum ve miyasa, şayet nefislerde, toplumda ve ümmette kök salmışsa, o zaman **kanaatler** haline gelirler... Böylece toplumu değiştirmeye ve devleti kurmaya çalışırken, bu üç ıstılahın kullanılmasının maksadı ve bunların arasını ayırmanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Böylece de Hizb, ümmet içinde değişim için çalışırken, ümmet içinde mefhumlara dönüştürmek istediği ferî fikirlerin bilincinde ve farkında olur, ümmet arasında oluşturmak istediği miyasa bilincinde olur ve asil rolünü üstlenirken nefislerde, toplumda ve ümmette kök salıp söküp atılması zor olan kanaatler haline gelmesini istediği mefhumların ve miyasa bilincinde olur... Dolayısıyla Hizb, ümmeti ve devleti korumak için çok önemli ve gerekli olan mefhumlara ve miyasa odaklanarak devlet kurulmadan önce ve sonra çalışmadaki önceliklerini belirlemiş olur, bu önceliklere daha çok önem verir ve bunları, nefislerden kolayca söküp atılamayacak mefhumlara dönüştürmek için çalışır.

Umarım cevap açıklayıcı olmuştur.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 17 Muharremu'l Haram 1444

M. 15/08/2022

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4272/>